

Työministeriön valtakunnallinen ESR-kehittämishjelma 2007- 2013

SUOMEEN MUUTTANEIDEN ALKUVAIHEEN OHJAUS JA OSAAMISEN KEHITTÄMINEN – PALVELUKOKONAISUUS

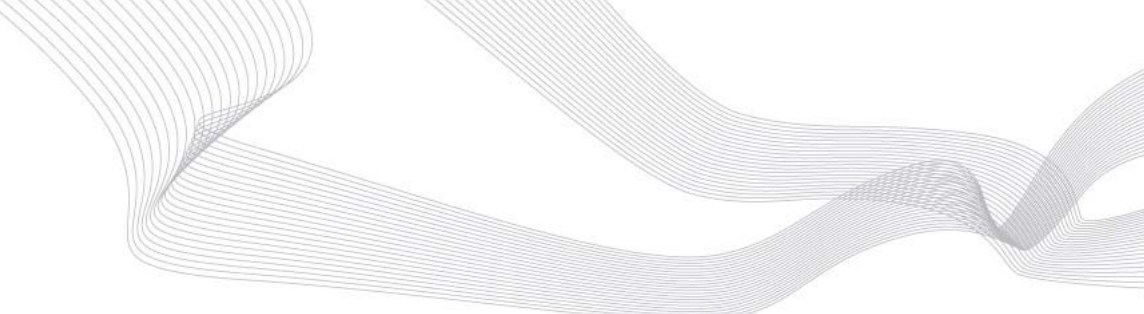
Toimintalinja 2. Työllistyminen ja työmarkkinoilla pysymisen edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäisy

Lisätietoja: Kehittämishjelmasta vastaava asiantuntija: Työmarkkinaneuvos Sirkku Päivärinne, sisäasiainministeriö, puh. 09 160 43416, etunimi.sukunimi@intermin.fi, suunnittelija Irma Heikkilä-Paukonen, puh. 09 160 43434, etunimi.sukunimi@intermin.fi

Perustelut ja haasteet

Yleisen työllisyystilanteen paraneminen on vaikuttanut siihen, että maahanmuuttajat työllistyvät aikaisempaa paremmin. Tästä huolimatta heidän työttömyysasteensa on edelleen kolminkertainen kantaväestöön verrattuna. Työttömyysastetta nostavat erityisesti maahanmuuttajanaiset, joiden on vaikea sijoittua työmarkkinoille. Vaikka maahanmuuttajat osallistuvat laajasti aktiivitoimenpiteisiin, pääsy avoimille työmarkkinoille edellyttää vahvaa panostamista erityisesti alkuvaiheen neuvonta- ja ohjauspalveluihin.

Väestön ikärakenteen muutos ja työvoiman saatavuuteen liittyvät haasteet ovat lisänneet maahanmuuttajien työllistymisen merkitystä. Työvoimalta vaaditaan entistä parempaa osaamista ja sen kehittämistä sekä kykyä sopeutua muuttuviin olosuhteisiin. Koska valtaosa maahanmuuttajista on työikäisiä ja heidän koulutustasonsa on yleisesti ottaen hyvä, on suomalaisen yhteiskunnan ja työmarkkinoidenkannalta tärkeää, että maahanmuuttajien resurssi saadaan käyttöön täysimääräisesti. Pääkaupunkiseudulla maahanmuuttajat ovatkin jo useilla aloilla muodostuneet tärkeäksi osaksi työvoimaa (esim. terveydenhoito-, kuljetus- ja puhdistusalat). Toisaalta korkeakoulututkinnon suorittaneiden maahanmuuttajien pääsy työmarkkinoille on osoittautunut haasteelliseksi.

Parantunut työllisyystilanne on lisäksi luonut edellytyksiä maahanmuuton kasvulle. Suomessa jo olevien maahanmuuttajien nopea pääsy työmarkkinoille on tärkeää myös aktiivisen maahanmuuttopolitiikan näkökulmasta: monikulttuuriset työyhteisöt voivat houkutella uusia maahantulijoita. Muuttajat tarvitsevat useimmissa tapauksissa alkuvaiheessa neuvontaa ja opastusta, riippumatta maahanmuuton perusteista. Useimmissa työtehtävissä edellytetään lisäksi ainakin jonkinlaista suomen kielen taitoa.

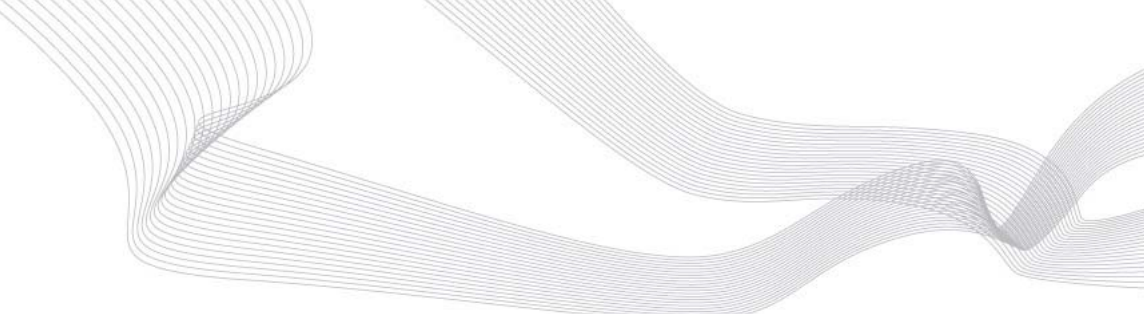
Vantaalla 2006 toteutetussa Urban -hankkeessa selvitettiin yritysten palvelutarpeita ulkomailta palkattavien työntekijöiden rekrytoinnissa. Maahanmuuttoon, työntekoon ja uudessa maassa asumiseen sekä kielen oppimiseen liittyvät tiedontarpeet olivat varsin laajoja. ”Ulkomailta rekrytoidaan jo” -raportin mukaan yritykset toivoivat, että työhön tulijoilla ja heidän perheillään olisi mahdollisuus saada em. tietoja ja ohjausta keskitetyn neuvontapalvelun kautta. Kolmasosa yrityksistä oli sitä mieltä, että Suomeen rekrytoitujen tukemiseen tarvitaan palveluja, joiden avulla työntekijät perehtyvät suomalaiseen kulttuuriin ja oppivat suomen kieltä. Koulutusorganisaatioilla katsottiin olevan tärkeä rooli näiden palvelujen tuottajina. Yritykset pitivät perheiden muuttamista tärkeänä mm. työntekijöiden pysyvyyden vuoksi, mutta ne eivät olleet valmiita panostamaan perheiden kotouttamiseen, vaan katsoivat tällaisten palvelujen kuuluvan yhteiskunnalle. Näitä ovat mm. asumispalvelut, lasten koulunkäyntiin liittyvät kysymykset ja puolisoitten työllistyminen, kielenopetus ja muu perehdyttäminen yhteisöön.

Maahanmuuttajien työmarkkinoille pääsyä edistäviin toimenpiteisiin on mm. kotouttamislain perusteella suunnattu aiempaa enemmän resursseja. Erityisesti kotoutumiskoulutukseen on panostettu. Kotouttamislain muutos vuonna 2006 mahdollisti sen, että kotoutumissuunnitelmaan voidaan työvoimapolitiittisen koulutuksen lisäksi liittää omaehtoisia opintoja, joiden ajalta voidaan maksaa koulutuksen aikainen tuki. Maahanmuuttajille tarjolla oleva koulutus kattaa nykyisin periaatteessa koko suomalaisen koulutustarjonnan.

Suurissa kaupungeissa on runsaasti tarjolla erilaisia palveluja – koulutusta, harjoittelua, ryhmäpalveluja. Ongelmaksi muodostuu kuitenkin se, että maahanmuuttaja ei välttämättä löydä tästä tarjonnasta itselleen parhaiten sopivaa vaihtoehtoa. Maahanmuuttajia palvelevilla virkailijoilla ei myöskään aina ole ajantasaista tietoa kielikurssitarjonnasta, harjoittelumahdollisuuksista, ammatillisesta koulutuksesta tai meneillään olevista projekteista. Näiden palvelujen tarjoajilla puolestaan on usein vaikeuksia tavoittaa heille sopivaa kohderyhmää esimerkiksi tiedonkulun sattumanvaraisuuden vuoksi. Pienten paikkakuntien ongelmana on, että maahanmuuttajia on niin vähän, että sopivan alkuvaiheen palvelun löytäminen voi viivästyä. Virkailijoilla taas saattaa olla vaikeuksia pitää tarvittavat tiedot ajan tasalla.

Verkostot

Maahanmuuttajien palvelut edellyttävät viranomaisyhteistyötä ja laajoja toimivia verkostoja. Viranomaispalveluja täydentävät kansalaisjärjestöjen ja maahanmuuttajien omien järjestöjen usein omakieliset ohjaus- ja neuvontapalvelut. Maahanmuuttajien työmarkkinoille ohjaamiseen on panostettu ja aiempaa enemmän resursseja on suunnattu sekä maahanmuuttajien

työvoimapoliittiseen että omaehtoiseen koulutukseen. Myös maahanmuuttajia palvelevien viranomaisten monikulttuurisuusosaaminen on lisääntynyt.

Maahanmuuttajien neuvonnassa ja opastuksessa ovat olleet keskeisesti mukana jo kotouttamislain velvoitteidenkin perusteella kuntien sosiaalitoimi ja työvoimatoimistot. Päävastuu työkäisten ohjaamisesta on ollut työvoimatoimistoilla. Koska muuttajien kieltenopetus ja ammattitaidon päivittäminen suomalaisen työelämän tarpeisiin on keskeinen osa alkuvaiheen ohjausta, on myös opetusviranomaisten rooli noussut tärkeäksi. Työministeriö ja opetusministeriö ovat selvittäneet maahanmuuttajien alkuvaiheen koulutukseen ohjausta, eri koulutusmuotojen soveltuvuutta maahanmuuttajille, yhteistyömahdollisuuksia ja vastuukysymyksiä yhteisessä työryhmässä, jonka loppuraportti ”Yhteistyössä kotoutuskoulutusta toteuttamaan” julkaistiin vuonna 2005. Työryhmän esitysten jatkokäsittely on meneillään opetus- ja työministeriön ja Kuntaliiton yhteisessä työryhmässä, joka jättää esityksensä vuoden 2007 lopussa.

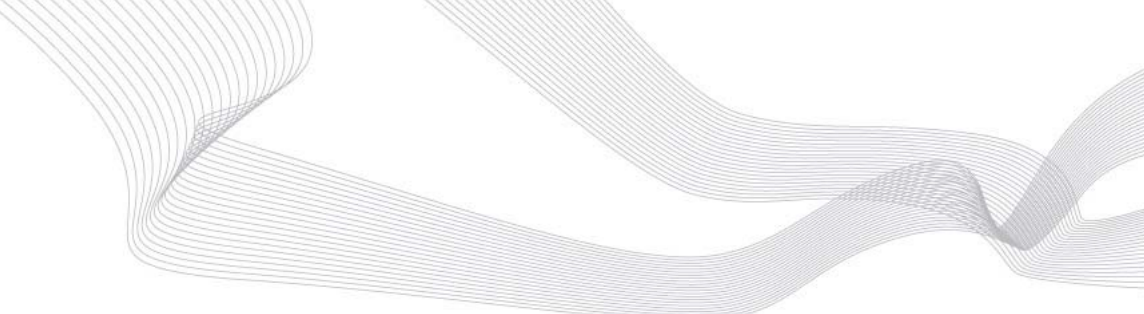
Tavoitteet

Suomen kielen taito ja Suomessa tunnustetun koulutuksen ja pätevyyden merkitys maahanmuuttajien työllistymisessä on kiistaton, mistä syystä muuttajille tarjotaan mahdollisuus saavuttaa nämä valmiudet riippumatta maahantulon perusteista. Koska Suomen maahanmuuttajaväestö on suhteellisen pieni ja alkuvaiheen kotouttamispalvelujen tarpeet ovat pitkälti samanlaiset riippumatta maahanmuuton perusteista, Suomeen muuttaneiden alkuvaiheen palveluista kootaan kaikille muuttaneille yhteinen ”palvelupaketti”, jota voidaan joustavasti eriyttää eri kohderyhmien tarpeisiin. Yhteinen tavoite on, että Suomeen muuttaneet saavat tarvitsemansa palvelut ja ohjauksen yhdestä pisteestä tai muuten tehokkaasti verkottuneiden palvelujen tuottajien kautta.

Maahanmuuttajien suomalaiseen yhteiskuntaan perehtymisen tueksi rakennetaan alueellisista ja paikallisista tarpeista lähtevä alkuvaiheen ohjauksen ja osaamisen kehittämistä tukeva palvelukokonaisuus. Lähtökohtana on Suomeen muuttaneen palvelutarpeen tunnistaminen ja sen mukainen oikea-aikainen ohjaus ja neuvonta sopiviin toimenpiteisiin. Keskeisenä toimintaa ohjaavana ajatuksena on, että maahanmuuttajan olemassa oleva osaaminen tunnistetaan ja hän löytää itselleen sopivan polun kehittää kielitaitoaan, yhteiskunnassa tarvittavia yleistaitoja ja ammatillista osaamistaan.

Kun maahanmuuttajien alkuvaiheen palvelut onnistutaan kokoamaan kullakin paikkakunnalla sille sopivimpaan viranomaisyhteistyönä toteutettavaan kokonaisuuteen, jota täydentävät tarkoituksenmukaiset verkkopalvelut, työllistyminen nopeutuu ja yhteiskunnan maksettavaksi tulevat kustannukset alenevat.

Maahanmuuttajat eivät ole kieli - ja kulttuuritaustaltaan homogeeninen ryhmä. Heidän työelämä - ja opiskeluvälillänsä ja aikaisemmassa osaamisessaan on suuria eroja, mistä syystä tarjottavien palvelujen tulee olla yksilöllisiä. Esimerkiksi korkeasti koulutetut, pitkän työkokemuksen tai hyvän ammattitaidon omaavat ohjataan nopeasti palvelutarpeensa

mukaisesti ammattitaidon kartoituksiin, tutkintojen täydentämiseen tai jatko-opintoihin. Maahanmuuttajien osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen välineitä kehitetään edelleen.

Palvelujen koordinointi

Palvelujen pitkäjänteinen kehittäminen ja niiden ”osuvuuden” parantaminen edellyttää niiden parempaa koordinaatiota paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla. Kehitettävissä ”palvelupaketeissa” maahanmuuttajien alkuvaiheen palvelut on koottu yhteen, jolloin kullekin asiakkaalle voidaan tarjota hänen tarpeisiinsa soveltuvaa palvelua ja näistä palveluista rakennetaan joustavia polkuja eteenpäin.

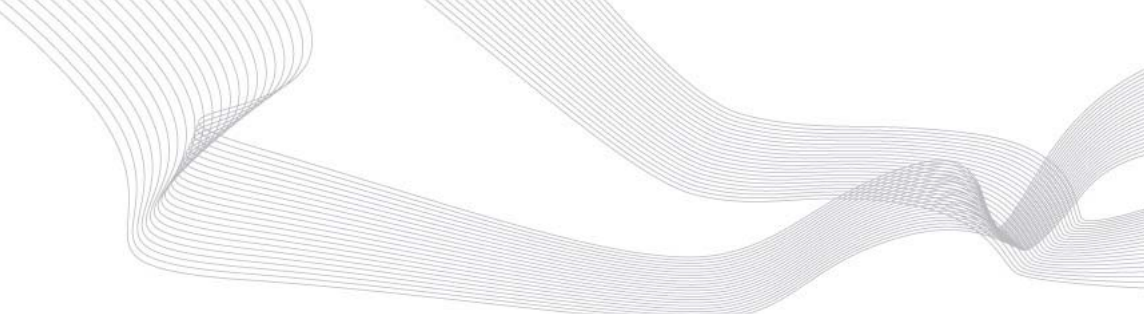
2) Kuvaus toiminnan sisällöstä

Maahanmuuttajien alkuvaiheen neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen koostuu eri paikkakunnilla toteutettavista moniammatillisista hankekokonaisuuksista. Hankkeiden tavoitteet ovat yhteiset: maahanmuuttaja-asiakkaiden alkuvaiheen ohjauksen kehittäminen, kielenopetuksen ja kielitaidon arviointimenetelmien parantaminen, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, osaamisen kehittämisspolkujen laatiminen ja työnantajayhteyksien vahvistaminen työllistymisen nopeuttamiseksi.

Työnhaku- ja kotoutumissuunnitelmia kehitetään yhteistyössä kouluttajien kanssa ja näin tuetaan maahanmuuttajan integraatioprosessia yleensä. Myös sähköisten kielenopiskelu- ja kielitaidon arviointimenetelmien kehittäminen liittyy hankkeeseen. Hankkeissa pilotoidaan maahanmuuttajien omakielisiä ohjauspalveluja normaalin viranomaisohjauksen rinnalla. Räätelöityjä toimenpiteitä kohdennetaan suurten perheiden äideille, joiden mahdollisuudet osallistua työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin ovat rajalliset. Toinen erityinen kohderyhmä ovat nuoret maahanmuuttajat ja heidän siirtymisensä koulutuksesta toiseen tai työelämään. Eri toimijoiden palveluohjauksen kehittämistä tuetaan koulutushankkeilla.

Henkilökohtaisia neuvontapalveluja tuetaan verkkopalveluilla (esim. www.infopankki.fi, www.selma-net.fi). Alueellisia maahanmuuttajien alkuvaiheen opastus- ja neuvontatoimintaa pilotoidaan ja hankkeiden erilaisista toteuttamismalleista monistetaan parhaat valtakunnalliseen käyttöön. Kokemusten pohjalta suunnitellaan alueelliset tarpeet ja olosuhteet huomioiden Suomeen muuttaneiden alkuvaiheen ohjaus - ja osaamisen kehittäminen - palvelukokonaisuus.

Valtakunnallisella tasolla varmistetaan hankkeiden keskinäinen verkottuminen ja jatkokehittäminen. Hankkeisiin osallistuvien tahojen osaamista ja yhteistyötä vahvistetaan koulutuksella. Alueellisten ja paikallisten hankkeiden tulosten pohjalta kehitetään valtakunnallisia malleja maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjaukseen ja tuotetaan muuttajien palveluun uusia työvälineitä.

Keskeiset toimijat hankkeessa valtakunnallisella tasolla ovat työministeriön toimeenpano-osasto ja Opetushallitus, opetusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, KTM, Suomen Kuntaliitto, Yritys - Suomi, työmarkkinajärjestöt, Cimo, Maahanmuuttajien Infopankki, Opintoluotsi ja alueellinen maahanmuuttajien tietopalvelu Selma.net

Hanke 1. Maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjausmallin kehittäminen

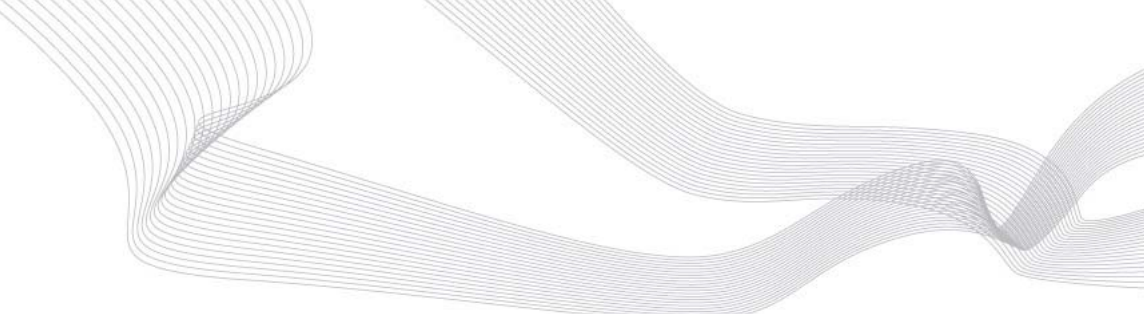
Taustaa

Maahanmuuttajan pääsy työelämään viivästyy usein siitä syystä, että hän ei pääse tarpeitaan vastaavaan koulutukseen tai työharjoitteluun. Sattumanvarainen koulutuspolku ei edistä työhön pääsyä vaan saattaa jopa estää sen. Palveluprosessin pitkittyminen tuottaa yhteiskunnalle ylimääräisiä kustannuksia. Hankkeessa kartoitetaan olemassa olevia käytäntöjä ohjata maahanmuuttajia koulutukseen erikokoisilla paikkakunnilla. Pääkaupunkiseudulla, Turussa, Jyväskylässä ja Kotkassa on jo tehty esiselvityksiä maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjauksen tehostamiseksi. Näiden hankkeiden tavoitteena on kartoittaa ja ohjata edelleen alueelle muuttavia heille sopiville kielikursseille ja ammattitaidon kartoituksiin sekä tarvittaessa ammatilliseen koulutukseen ja työmarkkinoille. Vastaavanlaisia paikallisiin olosuhteisiin sopeutettuja hankkeita ollaan suunnittelemassa myös joillakin muilla paikkakunnilla. Maahanmuuttajapalvelujen henkilöstöresurssit ovat erittäin haavoittuvia. Virkailijoiden vaihtuvuus ja virkojen täyttämättä jättäminen ovat ongelma sekä työhallinnossa että kunnissa. Alkuvaiheen ohjausresurssien ja eri toimijatahojen asiantuntijuuden vahvistaminen tukee myös työvoimatoimistoja ja kuntia maahanmuuttajien peruspalvelujen hoitamisessa. Kotiätien mahdollisuuksia päästä työelämään tuetaan räätälöidyn kielenopetuksen ja välityömarkkinoiden avulla.

Alkuvaiheen ohjauksen kehittämishankkeet

Suomeen muuttaneiden alkuvaiheen palvelukokonaisuuden tarkoituksena on tehostaa ja monipuolistaa Suomeen muuttaville suunnattua tiedottamista, ohjausta ja neuvontaa keskittämällä se paikallisesti tai alueellisesti yhteen paikkaan. Toiminta perustuisi verkostomaiseen malliin, jossa on selkeästi määritelty koordinoiva taho ja johon osallistuisivat paikalliset viranomaiset, työnantajat, kolmas sektori ja koulutusorganisaatiot. ”Palvelupisteiden” kohderyhmänä ovat kaikki ulkomailta Suomeen muuttaneet palvelutarpeittensa mukaisesti. Kehitettävien ”palvelupisteiden” tulisi olla rakenteeltaan kevyitä ja kynnykseltään matalia. Niiden tehtävänä olisi paikallisista/alueellisista palveluista tiedottaminen, henkilökohtainen ohjaus ja neuvonta sekä erilaisten verkkopalvelujen tarjoaminen.

Työvoimatoimistojen maahanmuuttaja-asiakkaille laaditaan työvoimatoimiston palveluja selvittävä sähköinen alkuinfopaketti, jonka tavoitteena on toimia apuvälineenä asiakaspalvelussa, koulutukseen ohjauksessa, ryhmäpalveluissa ja neuvonnassa. Sivuja

kehitetään siten, että ne soveltuvat myös asiakkaan ja neuvojan väliseen interaktiiviseen kommunikointiin, jolloin asiakas voi saada neuvontaa ja löytää tietoa myös itsenäisesti. Hyvin toimivat www-sivut tukevat työvoimatoimiston palveluiden meneillään olevaa sähköistämistä maahanmuuttajien palvelujen osalta.

Maahanmuuttajat ovat usein kiinnostuneita yrittäjyysvaihtoehdosta ja monilla on myös kokemusta omasta maastaan yrittäjänä toimimisesta. Osana yrityspalvelu-uudistusta kehitetään maahanmuuttajille mm. omakielisiä neuvontapalveluja, joiden tavoitteena on johtaa siihen, että asiakkaalla on oikeat ja konkreettiset tiedot yrittäjänä toimimisesta.

Hanke 2. Kielikoulutus ja kielitaidon arviointi

Kielikoulutus

Maahanmuuttajille suunnattujen koulutuspalveluiden keskeinen haaste on suomen/ruotsin kielen koulutuksen saatavuus, koulutuksen laatu ja vaikuttavuus sekä oikea-aikainen kohdentuminen. Opetushallitus on uudistanut suosituksen aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksesta, joka tulee voimaan keväällä 2007. Uudistettu suositus tarjoaa kielikoulutuksen järjestäjille ja hankkijoille joustavan viitekehyksen suunnitella ja eriyttää maahanmuuttajien alkuvaiheen kotoutumiskoulutusta.

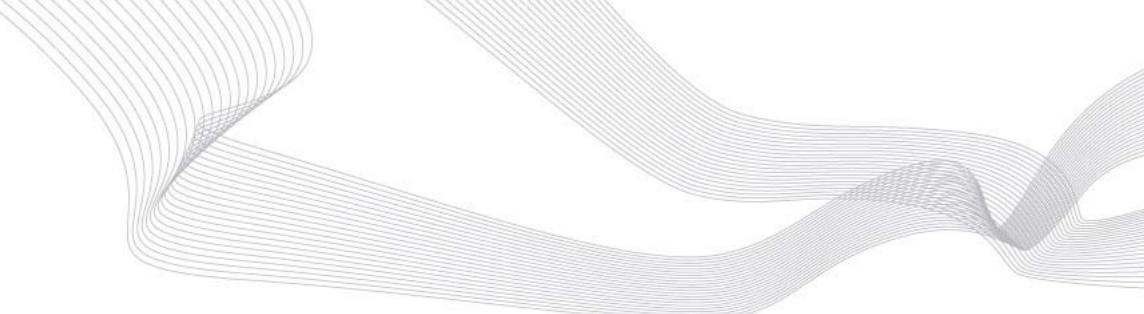
Kotoutumiskoulutukseen liittyvän ja muun tarvittavan kielikoulutuksen saatavuuden parantamiseksi tarvitaan hankekokonaisuuksia, joissa kehitetään uudenlaisia tapoja koulutuksen toteuttamiseksi. Kielenopetusta tulisi enenevässä määrin järjestää esimerkiksi työhön tai työharjoitteluun liittyvänä, jolloin koulutus toteutetaan työpaikoilla. Lisäksi tarvitaan hankkeita, joissa kehitetään koulutuksen järjestämismuotoja niin, että koulutuksen saatavuus paranee myös pienillä paikkakunnilla. Lähiopetuksen lisäksi tarjonnassa tulee olla paikallisista ja alueellisista tarpeista riippuen esimerkiksi etä- ja verkko-opiskelumahdollisuuksia, ohjattuja itseopiskelumahdollisuuksia ja työpajatyyppistä opiskelua. Eri puolilla maata toteutetuissa ESR-hankkeissa on mallinnettu maahanmuuttajien kielikoulutuksia, joista saadut hyvät käytännöt tuotteistetaan.

Kielikoulutuksen laatua ja vaikuttavuutta selvitetään erillisellä hankkeella.

Kielitaidon arviointi

Kielitaidon osoittamisella on keskeinen merkitys maahanmuuttajan hakiessa työ- tai opiskelupaikkaa. Kielitaito on osoitettava myös kansalaisuutta haettaessa. Tämä lisää kielitaidon arvioinnin merkitystä ja asettaa erityisvaatimuksia arvioinnin luotettavuudelle ja yhdenmukaisuudelle. Arviointi tukee lisäksi kielenoppimista antamalla oppijalle tietoa hänen kielitaitonsa tasosta sekä motivoimalla kielitaidon kehittämiseen.

Maahanmuuttajien suomen/ruotsin kielen taito voidaan arvioida luotettavasti ja yhdenmukaisesti YKI-tutkinnolla sekä inkerinsuomalaisten suomen kielen taidon arvioinnissa

käytettävällä DIPAK:illa. YKI-tutkintojärjestelmän vastuuviranomaisena on Opetushallitus ja DIPAK:in työministeriö.

Maahanmuuttajien kielitaidon arvioinnin tarve kohdistuu erityisesti YKI-tutkintojen keskitasolle (taitotasot 3–4). Taitotaso 3 mukaisen kielitaidon saavuttaminen on useissa työtehtävissä riittävä toiminnallinen kielitaito, ja sitä edellytetään kansalaisuutta haettaessa. Suomen kielen tutkintoihin osallistuu vuosittain runsaat 3 000 maahanmuuttajaa ja heidän osuutensa kaikista YKI-tutkintojen suorittajista on yli 70 prosenttia. Eri puolilla maata toimivia suomen kielen tutkintojen järjestäjiä on 66.

YKI-tutkintojen saatavuuden parantamiseksi ja suorittamisen joustavoittamiseksi on Opetushallituksen laatimassa Yleisten kielitutkintojen kehittämissuunnitelmassa esitetty testien digitalisointia ja teknologian muuta hyödyntämistä tutkintotoiminnassa. Kehittämissuunnitelmassa on lisäksi esitetty suomen kielen tutkintojen järjestämisen laajentamista ulkomaille, mikä mahdollistaisi kielitaidon testauksen ennen Suomeen muuttoa. Tämän lisäksi on tarvetta laajentaa DIPAK:in käyttömahdollisuuksia myös muiden kuin inkerinsuomalaisten kielitaidon testaukseen.

Tarvitaan hanke YKI-testien digitalisoinniksi, teknologian hyödyntämiseksi tutkintotoiminnassa sekä DIPAK:in käyttömahdollisuuksien laajentamiseksi. Hankkeen taloudellisten resurssien turvaamiseksi tarvitaan työ- ja opetushallinnon yhteistyötä.

Projektin toimenpiteiden ja tuotteiden kuvaus

Projektin keskeiset toimenpiteet

1. Moniammatilliset ohjauskeskukset

Kehitetään maahanmuuttajien alkuvaiheen palveluihin moniammatillisia alueellisia ohjauskeskuksia, jotka toteutetaan fyysisinä yhden luukun palvelupisteinä suurimmilla paikkakunnilla.

Ohjauskeskuksista asiakas saa yleistä neuvontaa kaikissa maahanmuuttoon liittyvissä asioissa ja etenkin tietoa kielen opiskelumahdollisuuksista paikkakunnalla. Ohjausta ja neuvontaa pyritään antamaan niin paljon asiakkaiden käyttämällä kielillä kuin mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

Keskuksessa työskentelevät viranomaiset pyrkivät siihen, että kotoutuminen käynnistyy viivytyksittä ja palvelut kullekin asiakkaalle ovat oikeita ja oikea-aikaisia. Asiakkaan palvelutarve määritellään yksilöllisesti ja sen pohjalta muuttajat ohjataan edelleen koulutukseen tai suoraan työmarkkinoille.

Ohjauskeskusten henkilöstölle järjestetään koulutusta ja verkostotapaamisia ja pyrkii mallintamaan niiden toimintaa niin, että ne voivat toimia malleina mahdollisesti uusille paikkakunnille perustettaville ohjauskeskuksille.

2. Call Center –palvelujen kehittäminen

Ohjelmakaudella pyritään kehittämään maahanmuuttajille myös Työlinja-tyyppisiä palveluja, joita olisi saatavissa yleisimmillä Suomessa asuvien maahanmuuttajien kielillä. Neuvontaa puhelimitse ja sähköpostitse voisi saada erityisesti työllistymiseen, työvoimakoulutukseen ja kotoutumiseen liittyvissä kysymyksissä. Kyselyihin vastaajien verkoston voisi koota esimerkiksi työhallinnon virkailijoista, joiden äidinkieli on muu kuin suomi. Lisäksi moniammatillisten ohjauskeskusten erikieliset työntekijät voisivat osallistua työhön. Vastauksia tiedusteluihin annettaisiin joko puhelimitse tai sähköpostitse. Kielet voisivat aluksi olla esimerkiksi englanti, venäjä ja viro. Vastaajien kouluttamisesta ja tietolähteiden kokoamisesta heidän käyttöönsä huolehditaan ainakin alkuvaiheessa.

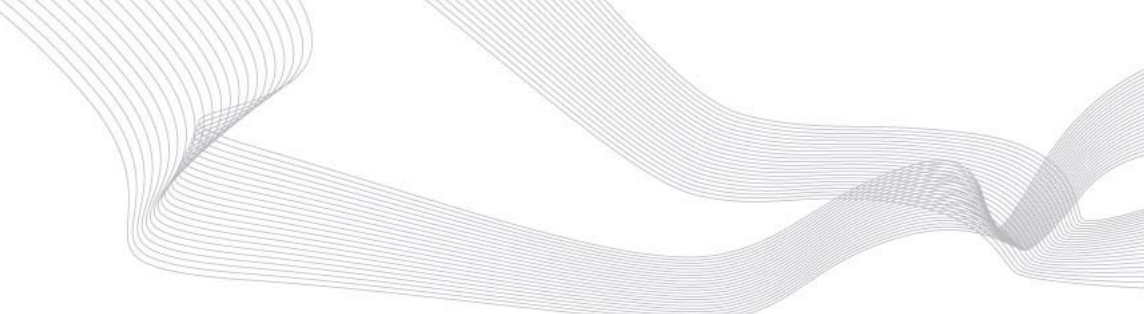
3. Valtakunnallisten ja alueellisten tietopankkien kehittäminen

Pääkaupunkiseudun kaupungit ovat ylläpitäneet viime vuosina kahta internet-pohjaista tietopankkia, joiden tavoitteena on ollut nettipohjaisen tiedotuksen kehittäminen ja lisääminen. Helsingin kaupungin ylläpitämälle ja osin työministeriön ja opetusministeriön rahoittamalle Infopankki-nettisivustoille on kerätty kaikkia maahanmuuttajia koskevaa yleistietoa Suomessa asumisesta ja elämisestä. Tietoa on saatavissa 15 kielellä. Viime vuosina sivustoille on liitetty eri kaupunkien (mm. Tampere, Turku, Rovaniemi, Kuopio, Kajaani) aluekohtaista tietoa kotoutumista koskevista asioista. Sivustot palvelevat kaikkia tiedontarvitsijoita, mutta Helsingin kaupungilla ei ole mahdollisuutta laajentaa toimintaa niin, että yhä useampi kaupunki liittyisi verkoston sivuille omine alueellisine tietoineen.

Erillisen projektin avulla olisi kuitenkin mahdollista mallintaa kullekin kaupungille tai alueelle sopivat paikalliset, monikieliset sivut ja tuoda yhteen eri kaupunkien toimijat verkostomaiseen työskentelyyn kehitettäessä tiedotusta maahanmuuttajille Internetin kautta. Infopankissa tehty työ tarjoaisi tälle työlle oivan pohjan. Niin ikään Infopankkiin kerätty tieto palvelee kaikkia edellä mainituissa ohjauskeskuksissa ja Call Center –ketjussa työskenteleviä henkilöitä, jotka antavat neuvontaa ja ohjausta maahanmuuttaja-asiakkaille.

Pääkaupunkiseudun kuntien ylläpitämä toinen nettisivusto Selma-net puolestaan palvelee pääkaupunkiseudun viranomaisia sopivien suomen kielen kurssien hakemisessa maahanmuuttaja-asiakkaille. Sivuille on koottu mahdollisimman kattavasti kaikki tarjolla olevat kielikurssit ajankohtineen. Myös Selmassa kehitettyä pohjaa voisi mallintaa käytettäväksi eri paikkakunnilla tai alueilla erillisen projektin avulla, joka myös voisi tuoda yhteen eri kaupunkien ja/tai ohjauskeskusten toimijat.

4. Kielenopetuksen kehittäminen

Panostetaan alkuvaiheen kotoutumiskoulutuksen työelämälähtöisyyteen kehittämällä ja pilotoimalla kielenopetuksen malleja, joita voidaan toteuttaa työpaikoilla ja joissa yhdistetään lähi- ja verkko-opetusta. Kehitetään malleja osaamiskartoitusten kehittämiseksi ja niiden viemiseksi osaksi kotoutumiskoulutusta. Toteutetaan hanke kielikoulutuksen laadun ja vaikuttavuuden arvioimiseksi.

Kehitetään sähköisiä välineitä maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjauksen ja kielen opiskelun tukemiseen. Projektin aikana toteutettavia hankkeita ovat sähköinen alkuinfo työvoimatoimistojen asiakkaille eri kieliversioina, Selma- netin edelleen kehittäminen, Infopankin kehittäminen ja valtakunnallistaminen, yrityksen perustamiseen liittyvän sähköisen aineiston laatiminen eri kieliversioina, keskitetty valtakunnallinen tiedotus - ja hakujärjestelmä suomen kielen kursseille, olemassa olevien sähköisten suomen kielen opiskelumahdollisuuksien kartoittaminen ja sen pohjalta kielitaitotasoihin linkitetyn kotoutumiskoulutusjärjestelmän kehittäminen, Dipaki- kielitutkinnon (perustaso) käytön laajentaminen ja jatkokehittäminen sekä YKI -tutkintojen laajentaminen ja kehittäminen.

PROJEKTIN TOTEUTTAMISSUUNNITELMA

Vuosittain eritelty kuvaus toimenpiteiden toteutuksesta, vastuista ja projektin vaiheistamisesta

V.2007

Valmisteluvaihe, jolloin kootaan eri puolilla Suomea kehitteillä olevat maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjaus- ja osaamisen kehittäminen palvelukokonaisuuden alla valmistelussa olevat hankkeet ja käydään läpi hankesuunnitelmat ja niiden mahdollinen yhteensovittaminen. (Pääkaupunki, Turun seutu, Jyväskylä, Rovaniemi, Etelä- Kymenlaakso).

Syksyn 2007 aikana järjestetään yhteensä 4 valtakunnallista koulutustilaisuutta kuntien, työvoimatoimistojen ja maahanmuuttajajärjestöjen työntekijöille yhteistyön vahvistamiseksi ja verkoston rakentamiseksi. Valmistellaan maahanmuuttajien sähköisen alkuinfon toteuttamismalli ja sen kieliversiot.

V.2008

Tuetaan alueellisten alkuvaiheen ohjauskeskusten käynnistymistä mm. järjestämällä siihen liittyviä koulutustilaisuuksia ja tuottamalla tarvittavia tukipalveluja ja aineistoa maahanmuuttajien tarpeisiin räätälöidyn nopean alun vahvistamiseksi. Kehitetään ja mallinnetaan kotoutumiskoulutuksen yhteydessä laadittavia osaamiskartoituksia ja tehostaan työvoimatoimistojen ja kouluttajien yhteistyötä työmarkkinoille ohjaamisen tehostamiseksi. Kehitetään räätälöityjä palveluja maahanmuuttajanuorten ja kotiäitien tarpeisiin yhteistyössä kuntien kanssa.

Selvitetään pääkaupunkiseudulla toimivan Selma – Net - koulutusinfon laajentaminen valtakunnalliseksi maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjauksen apuvälineeksi. Tuetaan Infopankin alueellista laajentamista. Käynnistetään Dipaki -tutkinnosta Suomessa käyttöön otettavan peruskielitaidon (taitotaso 2) arviointiin soveltuva tutkinto.

Laaditaan yrityksen perustamiseen liittyvää monikielistä sähköistä tiedotusaineistoa.

VV.2009- 2011

Jatketaan em. hankkeiden pilotointia ja niiden pohjalta ohjausmallin kehittämistä. Kerätään seurantietoja, analysoidaan ja arvioidaan toiminnan onnistumista ja laaditaan niiden pohjalta maahanmuuttajien alkuvaiheen palvelujen kehittämismalli.

3) Mihin kansallisesti hyväksytyyn ohjelmaan /kehittämisstrategiaan perustuu

- Hallituksen työllisyysohjelma
- Hallituksen tulevaisuusstrategia
- Kuntaliiton maahanmuuttopoliittinen ohjelma
- Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma
- Työministeriön tulevaisuuskatsaus
- Työministeriön strategia

4) Päävastuulliset organisaatiot

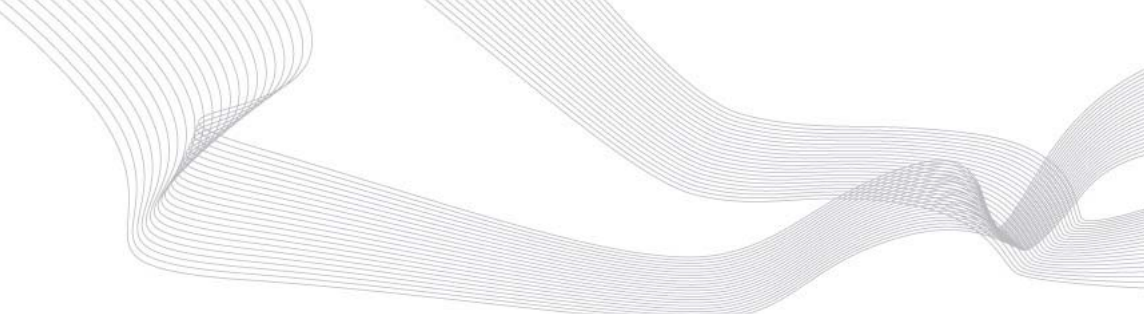
Hankkeen päätoteuttajat valtakunnallisella tasolla ovat Työministeriön toimeenpano-osasto ja Opetushallitus. Opetusministeriön sitoumus hankkeeseen on saatu. Yhteistyö opetusministeriön, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön ja Suomen kuntaliiton kanssa luovat valtakunnalliset puitteet Suomeen muuttaneiden alkuvaiheen ohjaus- ja osaamispalvelujen kehittämiseksi. Alue- ja paikallistasolla kehittämistoiminnasta vastaavat työvoimatoimistot ja kunnat yhteistyössä paikallisten järjestöjen, yritysten, koulutusorganisaatioiden, korkeakoulujen ja palveluntuottajien kanssa. Kuntien maahanmuuttajien palveluista vastaavat ja niitä kehittävät tahot kytketään kehittämishankkeisiin.

5) Valtakunnallisen teeman koordinaatiomekanismit ja yhteys aluekehitykseen

TE-keskusten työvoimaosastot ohjaavat ja koordinoivat kehittämistyötä alueillaan yhteistyössä lääninhallitusten ja maakuntien liittojen kanssa. Alueellisen yhteistyön ja verkostoitumisen edistämiseksi organisoidaan eri alueille soveltuvia toimintamalleja.

Alueellisista ja paikkakuntakohtaista hankkeista muodostetaan valtakunnallinen kehittämisverkosto, jonka kautta hankkeissa kehitettyjä käytäntöjä viedään valtakunnallisiin palvelujärjestelmiin.

6) Lisäarvo kansalliseen toimintaan, mitä tehdään EU-rahoituksella ja mitä tullaan rahoittamaan kansallisesti

Työllisyysasteen nostaminen ja työn tuottavuuden kasvu ovat Suomen kilpailukyvyn ja hyvinvoinnin perusta. Maahanmuuttajien alkuvaiheen osaamisen kartoittaminen ja siihen liitetty tehokas ohjaus koulutukseen sekä koulutuksen räätälöinti yksilöllisiin tarpeisiin nopeuttavat heidän tuomiensa resurssien saamista suomalaisen yhteiskunnan käyttöön. Panostamalla alkuvaiheen tukemiseen ehkäistään myös syrjäytymistä ja vähennetään yhteiskunnalle koituvia kustannuksia. Liittämällä yhteen Suomeen muuttaneiden alkuvaiheen palveluja tehostetaan ja vakiinnutetaan eri toimijatahojen yhteistyötä ja tuodaan siihen maahanmuuttajien vahva oma panos. Hankkeen tarkoituksena ei ole korvata olemassa olevia viranomaispalveluja, vaan luoda niille edellytyksiä vastata tulevaisuudessa yhä kasvavan maahanmuuton haasteisiin. Alueellisissa projekteissa keskitytään pitkäkestoisiiin eri palveluja yhdistäviin hankkeisiin ja tuetaan uusien toimintamuotojen mallintamista. ESR -rahoituksella katetaan hallinnoista ja koordinoinnista sekä erillistuotteiden kehittämisestä aiheutuvat kustannukset. Kansallisesti rahoitetaan työvoimapolitiittiset etuudet.

7) Suhde Lissabonin strategian mukaisiin tavoitteisiin?

Ehkäistään syrjäytymistä edistämällä vaikeasti työllistettävien työllistymistä. Maahanmuuttajien työttömyysastetta lähennetään koko väestön vastaavaan asiakkuuden alkuvaiheen aktiivisuudella ja ohjauksella. Toimet tukevat suuntaviivaa 19 (Varmistetaan, että työnhakijoilla ja myös heikoimmassa asemassa olevilla on pääsy työmarkkinoille (työnteon houkuttelevuus ja kannattavuus). Toimenpiteillä edistetään kotoutumista ja etnistä syrjimättömyyttä.

Tutkintojärjestelmiä kehitetään maahanmuuttajien työllistymistä tukevaksi. Toimenpiteinä on tutkinnoista ja niiden osista kehitettävien ammattipätevyyden muodostamien polkujen ja aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustusjärjestelmän sekä osaamisen tunnistamisen kehittämisellä, jotka tukevat suuntaviivaa 24 (Opiskelu- ja koulutusjärjestelmät vastaamaan uusia osaamis- ja ammattitaitovaatimuksia).

Maahanmuuttajien yrittäjyyden edistäminen ja yrittäjäksi ryhtymisen kannustaminen ohjauksella ja yrittäjyysvaihtoehdoista neuvomalla tukee suuntaviivaa 15 (Yrittäjyyskulttuurin tukeminen ja kannustava ympäristö pk-yrityksille).

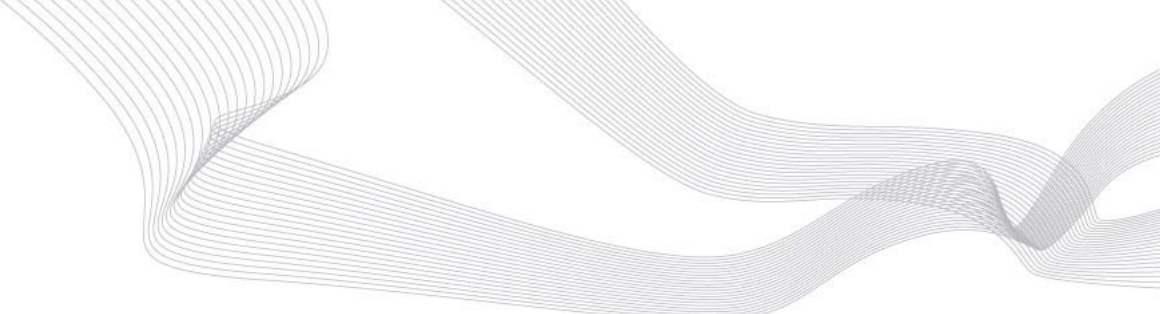
8) Yhteiset ohjaavat periaatteet

Miten ohjelmassa huomioidaan seuraavien keskeisten periaatteiden toteuttaminen:

Tasa-arvo

Ohjelmassa suunnataan erityistoimenpiteitä suurten perheiden maahanmuuttajaäitien kielienopiskeluun ja työllistymiseen. Yksilölliset alkuvaiheen kartoitus- ja ohjausmalli sekä uudet kielienopiskelumenetelmät tehostavat myös maahanmuuttajanaisten tarpeiden tunnistamista.

Sosiaaliset innovaatiot

Ohjelman tavoitteena on kehittää uudenlaisia alueellisia ja paikallisia toimintamuotoja maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjaukseen ja koulutukseen. Lähtökohtana on että alkuvaiheen ohjausverkosto rakentuisi kaikista Suomeen muuttaneiden ohjaukseen osallistuvista toimijoista. Maahanmuuttajat otetaan mukaan ohjaukseen ja omakielisiä ohjauspalveluja kehitetään.

Kestävä kehitys

Ohjelman avulla kestävä kehitys vahvistetaan erityisesti sosiaalisen ulottuvuuden kautta. Projektin avulla ehkäistään syrjäytymistä, edistetään maahanmuuttajien osallisuutta ja rakennetaan monikulttuurista Suomea.

Kumppanuus ja pienet toimijat

Ohjelmassa keskitytään nimenomaan vahvistamaan kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason kumppanuutta Suomeen muuttaneiden alkuvaiheen kartoituksessa ja ohjauksessa. Alueellisiin ja paikallisiin hankkeisiin kytketään keskeiset maahanmuuttajia palvelevat yhteistyötahot, jotta löydettäisiin uusia ratkaisuja Suomeen ulkomailta muuttavien yhä parempaan palveluun.

Kansainvälisyys

Hankitaan muista EU-maista tietoa ja kokemuksia uusien maahan muuttaneiden palveluista. Kannustetaan alueellisia ja paikallisia projekteja verkottumaan kansainvälisesti ja autetaan niitä löytämään kumppaneita.